Socialutskottets betänkande

1982/83:26

om anslag till socialt behandlingsarbete, alkohol- och narkotikapolitik (prop. 1982/83:100 bil. 7 delvis)

I betänkandet behandlas regeringens i proposition 1982/83:100 bil. 7 (socialdepartementet) framlagda förslag om anslag för budgetåret 1983/84 under avsnitt J. Socialt behandlingsarbete, alkohol- och narkotikapolitik. I anslutning härtill behandlas ett antal motionsyrkanden.

FEMTE HUVUDTITELN

Proposition 1982/83:100 bil. 7

Regeringen har under punkterna J1–J6 (s. 168–181) föreslagit

(J1) att riksdagen till Upplysning och information på drogområdet för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 15 040 000 kr.,
(J2) att riksdagen till Bidrag till alkoholpolikliniker och vårdcentraler för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 97 283 000 kr.,
(J3) att riksdagen till Bidrag till driften av hem för vård eller boende för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 570 000 000 kr.,
(J4) att riksdagen till Bidrag till organisationer m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 13 879 000 kr.,
(J5) att riksdagen till Utveckling och försök med vissa vårdformer för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 2 570 000 kr.,
(J6) att riksdagen till Ersättningar till kommunerna för hjälp till utländska medborgare, flyktingar m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 158 000 000 kr.

Motioner

I motion 1982/83:267 av Sten Svensson (m) och Björn Körlof (m) hemställs

1. att riksdagen uttalar sig mot narkotikamissbruket,
2. att riksdagen uttalar sig för att missbruksvården förbättras i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1982/83:326 av Agne Hansson (c) och Gösta Andersson (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fördelningen av statsbidrag för institutionsvård så att behandlingshem för missbrukare kan tillskapas i Kalmar län på samma villkor som för övriga län.

I motion 1982/83:574 av Lena Öhrsvik m. fl. (s) föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Kalmar län bör få del av det statliga stödet till institutionsvård.

I motion 1982/83:739 av Margareta Persson m. fl. (s) hemställs att riksdagen begär att regeringen tar upp förhandlingar i syfte att ersätta de stora institutionerna med mindre enheter.

I motion 1982/83:837 av Ola Ullsten m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga

1. att riksdagen hos regeringen hemställer att en bred aktionskampanj mot narkotikabruket genomförs i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av lagstiftningen så att nya preparat med narkotiska effekter snabbare kan registreras som narkotika.

I motion 1982/83:846 av Thure Jadestig m. fl.(s) föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till folkrörelserna och om en ökad satsning på undervisning och information.

Motiveringen till motionsyrkandet finns i motion 1982/83:845.

I motion 1982/83:1115 av Ola Ullsten m. fl. (fp) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos regeringen begär att problem med alkoholmissbruk på arbetsplatserna tas upp till särskild prövning i pågående utredningsarbete inom arbetsmarknadsdepartementets område (yrkande 1).

Motiveringen till motionsyrkandet finns i motion 1982/83:1114.

I motion 1982/83:1292 av Tore Claeson (vpk) föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statlig ersättning till Södertälje kommun för särskilda kostnader till följd av den assyrisk-syrianska invandringen.

I motion 1982/83:1297 av Filip Fridolfsson (m) och Tore Nilsson (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en större del av anslaget till förebyggande verksamhet med alkohol- och narkotikamissbruk bör utgå till frivilliga organisationer exempelvis Sällskapet Länkarnas Riksförbund och LP-stiftelsen.

I motion 1982/83:1309 av Karin Söder (c) och Rune Gustavsson (c) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen till Upplysning och information på drogområdet anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 2,5 milj. kr. förhöjt reservationsanslag om 17 540 000 kr. att fördelas enligt vad som anförts i motionen (yrkande 1).

Yrkande 2 i motionen har behandlats i utskottets betänkande SoU 1982/83:23.

I motion 1982/83:1640 av Ola Ullsten m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om intensifierade informationsinsatser i alkoholfrågan och stöd till folkrörelserna i deras medverkan.

Motiveringen till motionsyrkandet finns i motion 1982/83:1639.

I motion 1982/83:1667 av Tore Nilsson (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om åtgärder för bekämpning av narkotikaodling.

Motiveringen till motionsyrkandet finns i motion 1982/83:1666.

I motion 1982/83:1823 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen vid behandlingen av proposition 1982/83:100 bil. 7 beslutar att för budgetåret 1983/84 under anslaget J1. Upplysning och information på drogområdet anvisa 11 840 000 kr., vilket innebär ett i förhållande till regeringens förslag 3 200 000 kr. lägre anslag (yrkande 6).

I motion 1982/83:1840 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos regeringen hemställer att överläggningar upptas med folkrörelserna i syfte att uppnå en intensifierad kamp mot alkohol och andra droger samt återkommer till riksdagen med förslag om resursbehov (yrkande 1).

I motion 1982/83:2111 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att haschets farlighet mer än hittills bör uppmärksammas i de statliga och statsbidragsstödda informationsinsatser som görs på drogområdet (yrkande 2).

Utskottet

Vissa åtgärder mot narkotikamissbruk

I motion 1982/83:267 av Sten Svensson (m) och Björn Körlof (m) begärs att riksdagen uttalar sig mot narkotikamissbruket (yrkande 1) och för att missbruksvården förbättras i enlighet med vad som anförts i motionen (yrkande 2). Motionärerna anför bl. a. att en framgångsrik narkotikapolitik måste få alla missbrukare att sluta med sitt missbruk. Målsättningen bör enligt motionärerna vara en narkotikafri generation redan på åttiotalet. Motionärerna framhåller vidare att det är mycket viktigt med differentierade vårdresurser med avseende på program, vårdstruktur, patienturval, vårdtider m. m. Särskild omsorg bör ägnas åt missbrukarnas familjer. Föräldraansvaret måste betonas starkare. Vårdinsatserna måste effektiviseras. Behandlingstiden bör enligt motionärerna vara minst ett år för en framgångsrik rehabilitering. En framgångsrik vård av drogmissbrukare förutsätter dessutom att vården sätts in på ett så tidigt stadium som möjligt. Uppsökande och uppföljande verksamhet är nödvändig. Framför allt behövs enligt motionärerna en bättre fungerande eftervård. Motionärerna efterlyser

vidare en effektivare organisation i form av bättre samverkan mellan olika myndigheter som arbetar med narkotikaproblem. I synnerhet bör enligt motionärerna samarbetet mellan polisen och "kommunernas sociala sektorer" förbättras. En särskild central myndighet bör få ansvaret för samordningen av olika åtgärder mot narkotikamissbruket. Motionärerna framhåller också att narkotikakommissionens arbete är angeläget, men att det i sig är otillräckligt. Enligt motionärerna kommer inte kommissionens arbete att kunna bedrivas med den höga ambitionsnivå som förordas i motionen.

Samhällets direkta åtgärder mot handeln med narkotika har hittills inte kunnat tränga tillbaka missbrukets omfattning. Det har heller inte visat sig möjligt att genom vårdinsatser rehabilitera missbrukarna i den omfattning som varit önskvärd. Med denna motivering har regeringen nyligen tillsatt en narkotikakommission i syfte att få underlag för en samordnad och intensifierad kamp på alla nivåer mot narkotikamissbruket. Kommissionen skall enligt direktiven (Dir. 1982:100) lägga fram förslag om

1. insatser genom internationella organ i syfte att effektivt motverka världshandeln med narkotikan,
2. insatser genom tullväsendet som verksamt bidrar till att hålla narkotikan utanför landets gränser,
3. insatser genom polisväsendet som syftar till att all illegal narkotikahandel i landet uppdagas och beivras,
4. åtgärder som syftar till att fängelser och andra institutioner blir narkotikafria miljöer,
5. de lagstiftningsåtgärder som behövs för att kampen mot narkotika skall kunna föras mera effektivt,
6. opinionsbildning genom skolor, militära förband, massmedia, frivilliga organisationer så att många medborgare kan engageras i kampen mot narkotika och i sina närmiljöer verka för att all narkotika trängs ut samt
7. ett statistiskt informationssystem så att vidtagna åtgärder kan utvärderas.

Kommissionen skall enligt direktiven vidare nyttja de erfarenheter som vunnits hos olika myndigheter i forskningen och hos de frivilliga organisationerna på området. I direktiven riktas även särskild uppmärksamhet mot de kommunala och länsvisa handlingsprogram som finns eller är under utarbetande och på behovet att verka för att dessa lokala erfarenheter sprids och nyttiggörs. Kommissionen skall också verka för samordning av insatserna genom skolan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården, kriminalvården, polisen och tullen.

Regeringen har nyligen också tillkallat en särskild barn- och ungdomsdelegation. Delegationen förutsätts enligt vad som uttalas i narkotikakommissionens direktiv bli en väsentlig del i regeringens arbete för ett narkotikafritt samhälle. Barn- och ungdomsdelegationen är ålagd att samverka med bl. a. narkotikakommissionen.

Narkotikakommissionen skall vara klar med sitt arbete före utgången av år 1983.

I sammanhanget bör vidare nämnas att vård- och rehabiliteringsfrågorna bereds inom socialdepartementet med samma tidsplan som gäller för narkotikakommissionen.

Socialberedningen (S 1980:07), som har i uppdrag bl. a. att göra en allmän uppföljning och utvärdering av socialtjänstreformen, skall enligt nya direktiv (Dir. 1982:106) bl. a. studera formerna för och innehållet i föreningslivets samverkan med socialnämndernas olika verksamhetsområden samt överväga möjligheterna för intensifierad konkret samverkan. Det åligger vidare beredningen bl. a. att följa upp tillämpningen av lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Utskottet kommer i ett senare betänkande i vår att behandla olika frågor om vården av vuxna missbrukare. Därvid kommer bl. a. frågan om behandlingstidens längd enligt LVM att tas upp till behandling.

Vad angår yrkandet om att riksdagen skall uttala sig mot narkotikamissbruket får utskottet anföra följande.

Den *narkotikapolitiska målsättningen* formulerades på följande sätt i regeringens proposition 1977/78:105 om åtgärder mot narkotikamissbruket (s. 30):

Grundvalen för kampen mot narkotikamissbruket måste vara att samhället inte kan godta något annat bruk av narkotika än det som är medicinskt motiverat. Allt annat bruk är missbruk och måste med kraft bekämpas.

I samhällets alkoholpolitiska program är det övergripande målet att begränsa totalkonsumtionen av alkohol. Kampen mot narkotikamissbruket får inte begränsas till att enbart minska dess förekomst, utan måste syfta till att eliminera missbruket. Narkotikamissbruket kan aldrig accepteras som en del av vår kultur.

Denna målsättning accepterades av riksdagen (jfr SoU 1977/78:36, rskr 363). Målsättningen bildade även utgångspunkten för regeringens proposition 1981/82:143 om åtgärder mot alkohol- och narkotikamissbruket.

I budgetpropositionen (s. 161) och narkotikakommissionens utredningsdirektiv (s. 3) anges målet vara ett narkotikafritt samhälle.

Utskottet konstaterar att bred politisk enighet råder i fråga om det övergripande målet för kampen mot narkotikamissbruket. Enighet råder även om att kampen mot narkotikamissbruket måste intensifieras. Det omfattande utredningsarbete som nyligen intitierats av regeringen och som f. n. bedrivs på det narkotikapolitiska fältet syftar vidare bl. a. till att ta fram underlag för en samordnad och intensifierad kamp på alla nivåer mot narkotikamissbruket.

Vid angivna förhållanden är det enligt utskottets mening inte påkallat att riksdagen nu särskilt uttalar sig mot narkotikamissbruket. Motion 1982/83:267 avstyrks således i här aktuell del (yrkande 1).

Frågan om samordning och utveckling av åtgärder mot missbruk har tidigare behandlats av utskottet efter yrkande av samma motionärer, senast i det av riksdagen godkända betänkandet SoU 1981/82:43. I detta betänkande lämnas inledningsvis en kort redovisning av då aktuella utredningar m. m. på detta område. Härutöver kan nämnas att UNO-utredningen (Utredningen om narkotikamissbrukets omfattning – S 1977:04) härefter avgett betänkandena Om narkotikamissbrukets orsaker – undersökningsresultat, teorier och forskningsresultat (Ds S 1982:7) och Slutrapport med förslag om hur narkotikamissbruket bör följas (Ds S 1982:13). Vidare kan nämnas promemorian LVM och institutionsvården, rapport från en arbetsgrupp om vissa effekter av LVM (Ds S 1982:14) samt socialstyrelsens promemoria Försöksprojekt inom missbrukarvården (nr 24/82). Socialstyrelsen har också i serien socialstyrelsen redovisar givit ut skriften Tidig hjälp, förebyggande arbete vid sex alkoholpolikliniker (1982:11).

Motionärerna framhåller i motion 1982/83:267 bl. a. att vårdinsatserna bör effektiviseras och samordnas samt pekar särskilt på behovet av en fungerande eftervård. Motionärerna berör även frågorna om tidiga vårdinsatser och föräldraansvarets betydelse.

Som anmärkts ovan (s. 5) bereds f. n. vård- och rehabiliteringsfrågorna på narkotikaområdet inom socialdepartementet. Enligt vad utskottet inhämtat avser regeringen att under hösten 1983 föreslå ett samlat vårdprogram för missbrukare.

En arbetsgrupp inom socialdepartementet arbetar med att främja samverkan inom missbrukarvården, främst vad avser medicinska och socialvårdande insatser. Gruppen består av representanter för socialdepartementet, socialstyrelsen, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. Syftet med arbetet är att få till stånd ett intensifierat praktiskt utvecklingsarbete som kan stimulera både vårdhuvudmännen och missbrukarvårdens personal att finna bättre samarbetsformer. Statsbidrag utgår till elva lokala försöksprojekt. Samtliga projekt beräknas vara slutförda före juni månads utgång 1984.

Den allmänna frågan om samordning av olika insatser mot narkotikamissbruket innefattas i narkotikakommissionens utredningsuppdrag. Kommissionen skall bl. a. verka för samordning av insatserna genom skolan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården, kriminalvården, polisen och tullen.

Socialtjänstlagen lägger vidare ett ansvar på de kommunala socialnämnerna för att erforderlig samverkan med andra myndigheter kommer till stånd på det lokala planet. Socialberedningen skall följa tillämpningen av bl. a. LVM och LVU samt se över frågan om föreningslivets samverkan med socialtjänsten inom socialnämnders olika verksamhetsområden. Beredningen skall därvid överväga möjligheterna till en intensifierad konkret samverkan.

Utskottet har i betänkande SoU 1981/82:43 (s. 18–20) ingående redovisat pågående projekt m. m. vad gäller eftervård och rehabilitering. Utskottet får

hänvisa till vad där anförts. Därutöver kan erinras om den tidigare nämnda promemorian Försöksprojekt inom missbrukarvården (nr 24/82) som innehåller en redogörelse för vissa projekt angående eftervård.

När det gäller frågan om eftervård och rehabilitering vill utskottet också peka på att arbetsmarknadsinstituten (Ami) inom arbetsmarknadsverket är en viktig resurs när det gäller vägledning och yrkesinriktad rehabilitering av bl. a. personer som haft missbruksproblem. Instituten ger fördjupad vägledning och möjlighet till arbetsprövning och arbetsträning till sökande som behöver sådana mera omfattande förberedelser innan de kan ta ett arbete.

Frågor om tidiga vårdinsatser har också tidigare behandlats av utskottet (se bl. a. SoU 1981/82:43 s. 16–18). Utskottet uttalade därvid att det självfallet inte finns något entydigt svar på hur man skall kunna nå människor med missbruksproblem på ett tidigt stadium och erbjuda dem den hjälp som behövs. Frågan gäller såväl det sociala arbetets innehåll och arbetsformer i stort som de varierande lokala förutsättningarna för arbete av visst slag, t. ex. möjligheterna att utnyttja den förebyggande hälsovården. Utskottet framhöll vidare vikten av ett fortsatt utvecklingsarbete kring olika tidiga insatser mot missbruk. Inte minst borde enligt utskottet socialtjänstens ansvar för de verkligt tidiga insatserna betonas. Utskottet anförde vidare att utöver förebyggande och uppsökande verksamhet kan också, innan medicinska skadeverkningar uppkommit, insatser för att stödja missbrukare i ett tidigt skede genomföras inom den primärkommunala socialtjänstens ram.

I detta sammanhang kan erinras om det s. k. KARTAD-projektet vid karolinska sjukhuset, som syftar till att erbjuda kvinnor med alkoholproblem hjälp på ett tidigt stadium av missbruket. Utskottet får i denna del hänvisa till betänkandet SoU 1981/82:43 s. 21–23.

Med anledning av vad motionärerna anfört vill utskottet vidare särskilt nämna betydelsen av föräldrarnas insatser och medverkan när det gäller att hjälpa ungdomen med missbruksproblem. Föräldrarna behövs även i det förebyggande arbetet. Det är därför viktigt för bl. a. socialnämnderna att finna vägar att nå föräldrarna och uppmuntra dem till ett aktivt ansvarstagande.

Med hänsyn till det pågående utrednings- och beredningsarbetet bör motion 1982/83:267 yrkande 2 i övrigt inte föranleda något riksdagens uttalande. Yrkandet avstyrks.

Registrering av narkotika

I narkotikaförordningen (1962:704) anges vad som avses med narkotika (1 §). Narkotika definieras som läkemedel och hälsofarliga varor som på grund av sina starkt vanebildande egenskaper och lättheten att kunna omvandlas till varor med sådana egenskaper är föremål för internationell kontroll enligt en överenskommelse som vårt land biträtt. Med narkotika

avses även andra sådana varor, om regeringen förordnat att de skall anses som narkotika.

Sverige har biträtt två FN-konventioner beträffande narkotika, dels 1961 års allmänna narkotikakonvention (den s. k. Single Convention), med ändringsprotokoll år 1972, dels 1971 års konvention om psykotropa substanser. I listor som fogats till konventionerna och som fortlöpande revideras finns upptagna de ämnen som är föremål för internationell kontroll. Genom kungörelsen (1972:113) med förordnande enligt 1 § narkotikaförordningen (omtryckt 1981:907), har ytterligare ett antal centralstimulerande medel, hallucinogener, smärtstillande medel samt sömnmedel och lugnande medel särskilt förklarats som narkotika. Socialstyrelsen skall enligt narkotikaförordningen upprätta och kungöra en förteckning över narkotika (senaste förteckningen i ämnet SOSFS-M 1981:54). I förordningen finns vidare vissa bestämmelser om den legala hanteringen med narkotika utöver de allmänna bestämmelserna om läkemedel i läkemedelsförordningen (1962:701). Särskilt straffansvar föreskrivs för den som lämnar oriktiga uppgifter i en tillståndsansökan eller underlåter att föra föreskrivna anteckningar.

Angående påföljd för olovlig befattning med narkotika m. m. stadgas i narkotikastrafflagen (1962:64) och lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Vad som förstås med läkemedel anges i 1 § läkemedelsförordningen (1962:701). Läkemedelsförordningen innehåller i huvudsak bestämmelser om den legala hanteringen av läkemedel. Sålunda föreskrivs bl. a. att läkemedel i princip inte får säljas utan att vara registrerat hos socialstyrelsen (15 §). Beträffande narkotiska läkemedel är läkemedelsförordningen tillämplig endast i den mån dessa bestämmelser inte strider mot vad som är särskilt stadgat om narkotika (1 § 4 mom.) Läkemedelsförordningen innehåller vidare bl. a. särskilda ansvarsbestämmelser (20–21 §§).

Narkotika- och läkemedelsförordningarna innehåller särskilda regler om tillståndsplikt m. m. beträffande tillverkning och försäljning av narkotika resp. läkemedel. Bestämmelserna är straffsanktionerade. Förordningarna innehåller också bl. a. särskilda regler om tillsyn.

I *motion 1982/83:837 av Ola Ullsten m. fl. (fp)* begärs en översyn av lagstiftningen så att nya preparat med narkotiska effekter snabbare kan registreras som narkotika (yrkande 2). Motionärerna anför att det fortfarande är oklart hur tillverkning och försäljning av nya narkotikapreparat snabbare skall förhindras. Regeringen kan i dag genom beslut klassa ett ämne som narkotika. Detta innebär enligt motionärerna att nya ämnen kan säljas straffritt under en längre period eftersom det tar tid att bereda regeringsbeslut och regeringsbeslutet inte har retroaktiv verkan. Motionärerna anför vidare att det finns skäl att se över lagstiftningen som förbjuder tillverkning och försäljning av preparat där uppsåtet är att få fram nyare ämnen som ger narkotiska effekter.

Regeringen har nyligen i proposition 1982/83:141 föreslagit riksdagen vissa ändringar i narkotikastrafflagen. I propositionen föreslås inte någon ändring i fråga om vad som skall förstås med narkotika. Däremot föreslås att en bestämmelse om vad som avses med narkotika tas in i narkotikastrafflagen. Dessutom föreslås en särskild straffbestämmelse beträffande den legala hanteringen av narkotika. Departementschefen anför till stöd för ändringarna bl. a. följande (s. 27–28):

I narkotikastrafflagen och varusmugglingslagen preciseras f. n. narkotikabegreppet genom hänvisningar till narkotikaförordningen, som är en av regeringen meddelad författning. Enligt förordningens 1 § förstås med narkotika dels sådana läkemedel och hälsofarliga varor som på grund av sina starkt vanebildande egenskaper eller lättheten att kunna omvandlas i varor med sådana egenskaper är föremål för internationell kontroll enligt en av Sverige biträdd överenskommelse, dels sådana varor som enligt förordnande av regeringen förklarats skola anses som narkotika.

Av vad jag förut har anfört framgår att denna reglering såvitt gäller dess återverkan på straffbestämmelserna inte är tillfredsställande utifrån de normgivningsprinciper som har kommit till uttryck i regeringsformen. Jag finner det naturligt att man i samband med de förhållandevis betydande ändringar i den straffrättsliga regleringen som är aktuella i detta sammanhang för över den grundläggande bestämningen av vad som är att anse som narkotika till lag. Närmast till hands synes då ligga att bestämmelser i ämnet tas in i narkotikastrafflagen. En sådan placering är visserligen inte idealisk med hänsyn till att narkotikabegreppet är grundläggande även för den legala narkotikahanteringen, men någon bättre lösning synes åtminstone f. n. inte erbjuda sig. Jag förordar därför att en bestämmelse om vad som avses med narkotika tas in i narkotikastrafflagen. Den bör i sak kunna bygga på den nuvarande föreskriften i narkotikaförordningen. En justering bör dock ske på det sättet att de grundläggande förutsättningarna för att en vara skall anses som narkotika framgår av själva lagen.

Vad därefter angår ansvarsbestämmelserna för brottsliga förfaranden inom ramen för den legala narkotikahanteringen har dessa f. n. fängelse i straffskalan och så bör uppenbarligen vara förhållandet även i fortsättningen. Bestämmelserna skall då enligt regeringsformen meddelas genom lag. I motsats till vad som föreslås i promemorian anser jag det naturligt att även denna reglering tas upp i narkotikastrafflagen. I lagen bör också uttryckligen föreskrivas att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehav och annan befattning med narkotika för medicinskt eller vetenskapligt ändamål och därvid som villkor för befattning föreskriva att särskilt tillstånd lämnas.

Den avgörande skillnaden mellan den direkt illegala narkotikahanteringen och straffbara förfaranden inom ramen för legal narkotikahantering är att de förra avser fall när någon över huvud taget inte är berättigad att ta befattning med narkotikan medan de senare avser förfaranden i strid mot sådana föreskrifter som gäller för befattning som någon i och för sig är berättigad till. Det straffbara områdets omfattning är alltså i de senare fallen beroende av de generella föreskrifter som gäller för legal befattning med narkotika liksom av sådana speciella föreskrifter som kan knytas till ett särskilt tillstånd. Kriminaliseringen bör lämpligen avgränsas på det sättet att den får avse åsidosättanden av sådana föreskrifter som meddelats angående legal befattning med narkotika.

Regeringens förslag till ändring av narkotikastrafflagen innebär bl. a. en utvidgning av det kriminaliserade området genom att vissa grovt oaktsamma förfaranden med narkotika föreslås kriminaliserade (3 a §).

Förslaget behandlas av justitieutskottet i betänkandet JuU 1982/83:37

Enligt vad utskottet inhämtat aktualiseras ofta, särskilt om det gäller lättare narkotika, frågan om förordnande enligt 1 § narkotikaförordningen i samband med socialstyrelsens handläggning av läkemedelsregistreringar. Det har i praxis också förekommit att initiativ tagits av polisen och tullen med anledning av gjorda beslag av misstänkt narkotika. Initiativ kan även tas från regeringskansliets sida. När det gäller tyngre narkotika däremot klassificeras i regel sådana ämnen internationellt på basis av internationella erfarenheter. Sverige deltar aktivt i detta arbete.

Om socialstyrelsen vid läkemedelsprövningen på grund av ett ämnes beroendeframkallande egenskaper och förutsebara missbruksrisk anser att det medlet bör klassificeras som narkotika görs formellt en framställning till regeringen med begäran om förordnande enligt 1 § narkotikaförordningen. Till framställningen fogas förefintlig dokumentation av betydelse för regeringens ställningstagande. Handläggningstiden inom regeringskansliet är enligt uppgift i genomsnitt ca en månad. Det kan dock förekomma fall som tar längre tid i anspråk. Vad angår socialstyrelsens läkemedelsprövning är handläggningstiden i genomsnitt ca 20 månader.

Av de ämnen som f. n. är klassificerade som narkotika är en förhållandevis liten del narkotiska läkemedel.

Då ett läkemedel registreras av socialstyrelsen är som regel medlets beroendeframkallande egenskaper och eventuella missbruksrisker klarlagda. Handläggningstiden för en "omregistrering" blir därför i förekommande fall förhållandevis kort eftersom erforderlig dokumentation då finns tillgänglig. Handläggningstiderna tenderar däremot att bli långa i sådana fall då narkotiska effekter inte dokumenterats i samband med läkemedelsregistreringen men sådana effekter senare väl kan misstänkas på grund av praktiska erfarenheter. I sådana fall tas enligt uppgift en tämligen omfattande utredning fram angående läkemedlets egenskaper. Detta arbete kan i praktiken vara tidsödande.

Den s. k. internationella listningen av narkotika tar enligt uppgift ca 1–1 1/2 år i anspråk från det frågan därom väckts.

Narkotikabegreppet är av grundläggande betydelse för all lagstiftning som rör narkotika. Detta gäller såväl regleringen av den legala hanteringen som beträffande missbruk och olovlig befattning med narkotika. Avgränsningen av begreppet kan på grund av de stränga straffreglerna ha mycket kännbara konsekvenser för den enskilde. Det är därför från rättssäkerhetssynpunkt nödvändigt att ställa stora krav på den utredning som ligger till grund för ett förordnande enligt 1 § narkotikaförordningen. Samtidigt är det givetvis angeläget att narkotikabegreppet har en sådan utformning att möjligheterna att snabbt ingripa mot nya narkotiska preparat inte onödigtvis försvåras,

särskilt om preparatet tillkommit i spekulativt syfte.

Utskottet konstaterar att vad som huvudsakligen orsakar tidsåtgång i vissa ärenden om klassificering av ett ämne som narkotika är svårigheten att införskaffa tillräcklig dokumentation. Problemet ligger egentligen inte i själva lagstiftningen. Det är vidare svårt att genom lagstiftningsåtgärder stoppa preparat om vilka man ännu inte säkert vet om de utgör narkotika, bl. a. med hänsyn till de straffbestämmelser som gäller på narkotikaområdet.

Narkotikakommissionen skall emellertid enligt sina direktiv även föreslå erforderliga lagstiftningsåtgärder mot narkotikamissbruket. Utskottet förutsätter att kommissionen därvid också kommer att överväga om det finns skäl att ändra gällande bestämmelser vad angår samhällets kontroll av nya narkotiska preparat.

Vid angivna förhållanden bör motion 1982/83:837 inte föranleda någon riksdagens åtgärd i här aktuell del (yrkande 2). Motionsyrkandet avstyrks således.

Insatser mot opiumodlingar

I *motion 1982/83:1667 av Tore Nilsson (m)* begärs åtgärder för bekämpning av narkotikaodlingar i producentländerna. Motionären föreslår bl. a. att svenskt bistånd till utvecklingssektorn binds till bekämpning av förekommande narkotikaodlingar. Den hittills av Sverige understödda bekämpningen av narkotikaodling i producentländerna bygger på frivillig övergång till annan odling, vilket enligt motionären har lett till att narkotikaodling har kunnat fortsätta. Motionären framhåller vidare att frivillighet i narkotikaodlingen strider mot de av Sverige underskrivna FN-konventionerna mot narkotika, vilka förbjuder narkotikaodling för den kriminella marknaden. I linje med detta bör enligt motionären Sveriges finansiella stöd till UNFDAC:s odlingsbekämpningsprogram som bygger på frivilligheteus princip inte fortsätta. Motionären påpekar också att det i amerikanska jordbruket använda ogräsmedlet paraquat är ett effektivt medel att använda vid bekämpning av narkotikaodlingar.

År 1971 tillskapades FN:s narkotikafond (United Nations Fund for Drug Abuse Control, UNFDAC) för att finansiera aktionsprogram mot narkotikahanteringen, vilka kräver större resurser än de som är tillgängliga i den ordinarie FN-budgeten. UNFDAC erhåller sina bidrag på frivillig basis från regeringar, organisationer och privata källor. UNFDAC stöder bl. a. projekt som syftar till att motverka den illegala tillgången, handeln och efterfrågan på narkotika. De huvudsakliga verksamhetsområdena avser stöd till integrerade program för landsbygdsutveckling som syftar bl. a. till att förse odlare av opiumvallmo med alternativ och att höja deras levnadsstandard.

Beträffande internationella insatser för att bekämpa narkotikamissbruket

anförde dåvarande socialministern i proposition 1981/82:143 om åtgärder mot alkohol- och narkotikamissbruket bl. a. följande (s. 61–62):

Narkotikaproblemet är ett globalt problem. Ett intensifierat internationellt samarbete utgör ett centralt inslag i kampen mot narkotikamissbruket. I det följande anger jag hur Sverige kan medverka härtill.

Vi kan inte stå passiva inför vetskapen om att alltmer narkotika produceras i världen. Ett viktigt syfte med det internationella narkotikaarbetet måste vara att förmå de länder som nu inte vidtar tillräckliga åtgärder inom narkotikaområdet att stärka sina insatser. Det gäller både länder som producerar narkotika och som har ett omfattande missbruk.

Produktionen av narkotika kan inte stoppas utan att en rad politiska, ekonomiska och sociala förhållanden i producentländerna genomgår omfattande förändringar. Speciell uppmärksamhet bör ägnas åt de sociala och ekonomiska förhållandena i dessa läner. Detta är en viktig uppgift för FN:s generalförsamling, FN:s ekonomiska och sociala råd och andra FN-organ som är involverade i utvecklingsarbetet. Sverige bör medverka till att dessa problem uppmärksammas mer.

Producentländerna måste kunna påräkna bistånd från narkotikakontrollorganen, den internationella narkotikakontrollstyrelsen och FN:s narkotikadivision. Möjligheterna härtill begränsas för närvarande av de begränsade resurser som dessa organ har. Sverige bör även i fortsättningen verka för att dessa organ får tillräckliga resurser för att kunna bedriva sitt arbete på ett ändamålsenligt sätt.

Det är vidare av stor vikt att de mer utvecklade länderna aktivt stöder producentländerna i deras kamp mot den illegala hanteringen med narkotika. Detta kan ske genom bl. a. FN:s narkotikafond. Narkotikafondens verksamhet stämmer väl överens med andra utvecklingssträvanden i tredje världen. En integrerad landsbygdsutveckling är ofta en nödvändig förutsättning för att socioekonomiska förändringar skall kunna åstadkommas. Genom att förbättra de allmänna levnadsbetingelserna för den fattiga jordbruksbefolkningen i dessa länder skapas ett effektivt motvärn mot en fortsatt narkotikaproduktion. Fondens projekt har därför inneburit att denna befolkning fått sjukvård, utbildning och hjälp till en förbättrad social situation. Ett aktivt deltagande från de berörda människorna själva är betydelsefullt för att resultat skall kunna uppnås. Det är också nödvändigt att regeringarna i producentländerna engagerar sig i dessa insatser och genomför kraftfulla åtgärder mot illegal odling och tillverkning.

Genom sin inriktning på just opium har fonden visat att goda resultat kan åstadkommas med en landsbygdsutveckling som samtidigt slår mot narkotikan. Dessa erfarenheter och insikter bör tas till vara av enskilda länder och internationella finansieringsorgan. Det är nödvändigt att andra internationella utvecklingsorgan i fortsättningen ger ökad uppmärksamhet åt fondens insatser.

Sverige tillhör de största bidragsgivarna till FN:s narkotikafond. Sveriges engagemang inom ramen för narkotikafondens verksamhet är emellertid beroende av vilka projekt som presenteras (Jfr SoU 1981/82:43 s. 38–39). Den svenska bidragsgivningen är enligt uppgift baserad på uppfattningen att fondens roll är att initiera, samordna och utvärdera olika projekt, medan det

bör ankomma på mottagarländerna att genomföra de reella förändringar som är nödvändiga.

Regeringen beviljade i november 1982 4 milj. kr. – avseende 1982 års verksamhet – för projekt med integrerad landsbygdsutveckling i opiumproducerande byar i Pakistan och Thailand. Enligt vad utskottet inhämtat avser 2,5 milj. kr. projekt i Pakistan och 1,5 milj. kr. projekt i Thailand. Tidigare bidragsgivning för utvecklingsprojekt i Laos har upphört.

FN:s narkotikafond saknar resurser för internationella kontrollinsatser. Fondens medel används uteslutande för utvecklingsarbeten. Den kontroll som förekommer i det mellanstatliga arbetet utövas av Internationella kontrollstyrelsen (International Narcotics Control Board, INCB), vars uppgift är att kontrollera efterlevnaden av 1961 års allmänna narkotikakonvention och 1971 års konvention om psykotropa ämnen. INCB har eget sekretariat förlagt i Wien. Kontrollstyrelsens ledamöter utses av FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC, United Nations Economic and Social Council).

ECOSOC har sex funktionella kommissioner däribland narkotikakommissionen (United Nations Commission on Narcotic Drugs). Kommissionen har policy-skapande uppgifter.

Vid 1981 års möte enades kommissionen om en långsiktig strategi och ett femårsprogram för narkotikakontrollen som slutligt antogs av FN:s generalförsamling i december 1981. Den långsiktiga strategin fastslår bl. a. att den illegala odlingen och handeln med narkotika måste stoppas. Den internationella kontrollen måste förbättras. En ökad förebyggande verksamhet är nödvändig liksom satsning på vård, rehabilitering och social integration av narkotikamissbrukare. I femårsprogrammet ingår 22 olika projekt. Dessa omfattar en rad olika frågor som t. ex. en översyn av den allmänna narkotikakonventionen, effektivisering av narkotikakontrollen, utbyte av erfarenheter inom såväl vårdområdet som förebyggande åtgärder och information samt utveckling av forskning om droger. Narkotikakommissionens sekretariat, Division of Narcotic Drugs (DND), har ansvaret för att förverkliga programmet.

Vad beträffar svenska insatser mot illegala odlingar och handel med narkotika skall narkotikakommissionen enligt sina utredningsdirektiv (Dir. 1982:100), bl. a. lägga fram förslag om insatser genom internationella organ i syfte att effektivt motverka världshandeln med narkotika. I direktiven framhålls bl. a. att den svenska marknaden till allra största delen förses med heroin från odlingar i Sydvästasien och att tecken tyder på att heroin från bl. a. dessa odlingar nu i allt större mängder söker sig till Europa. Detta kan i sin tur leda till att stora mängder heroin förs in på den svenska narkotikamarknaden.

Det är enligt utskottets mening angeläget, framför allt med hänsyn till narkotikamissbrukets omfattning och förödande sociala konsekvenser för den enskilde, att Sverige även på det internationella planet deltar aktivt i

kampen mot narkotikamissbruket inom de ramar som det internationella umgänget förutsätter. Det utvecklingsarbete som bedrivs av FN:s narkotikafond är ett viktigt inslag i dessa strävanden. Då vidare narkotikakommissionen även skall se över frågor om insatser genom internationella organ i syfte att effektivt motverka världshandeln med narkotika avstyrker utskottet bifall till motion 1982/83:1667.

Upplysning och information på drogområdet

I budgetpropositionen (s. 168–171) föreslås 15 040 000 kr. under anslaget *J 1. Upplysning och information på drogområdet.* För statens ungdomsråds verksamhet med upplysning om alkohol- och narkotikaproblemen beräknas 4,1 milj. kr. Till socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor föreslås sammanlagt 10 227 000 kr. för informationskampanjer och övriga informationsåtgärder, varav 3 200 000 kr. för fortsatta insatser inom arbetslivet. För socialstyrelsens egen verksamhet inom drogområdet beräknas 713 000 kr.

I *motion 1982/83:1309 av Karin Söder (c) och Rune Gustavsson (c)* begärs att riksdagen anvisar ytterligare 2,5 milj. kr. under anslaget J1. Upplysning och information på drogområdet (yrkande 1). Enligt motionärerna bör ytterligare 1 milj. kr. anslås till stöd för ungdomsorganisationernas upplysning om alkohol- och narkotikaproblem. Bidraget bör fördelas av statens ungdomsråd i samråd med socialstyrelsen. Motionärerna anför vidare att ytterligare 1 milj. kr. bör anvisas till en ny riktad informationssatsning mot främst hasch vilka medel bör disponeras av socialdepartementet. Dessutom bör enligt motionärerna ytterligare 500 000 kr. anvisas socialstyrelsen för utveckling av material och metoder för alkohol- och narkotikaförebyggande arbete inom primärvården.

I *motion 1982/83:1823 av Nils Carlshamre m. fl. (m)* yrkas att riksdagen under anslaget J1. Upplysning och information på drogområdet anvisar ett i förhållande till regeringens förslag 3 200 000 kr. lägre anslag eller 11 840 000 kr. (yrkande 6). Enligt motionärerna bör statligt stöd inte utgå till de kamratstödjande åtgärderna på arbetslivets område. Sådana åtgärder bör enligt motionärerna finansieras av fackföreningsrörelsen.

Utskottet konstaterar till att börja med att det råder bred politisk enighet om de långsiktiga målen för kampen mot missbruk av alkohol och narkotika. Målsättningen för alkoholpolitiken innebär bl. a. att den totala alltför höga konsumtionen av alkohol skall begränsas, att man skall komma till rätta med alkoholmissbruket och att alkoholpolitiken skall sättas in i sitt sociala sammanhang. Breda informationsinsatser och en aktiv prispolitik utgör viktiga element i alkoholpolitiken. Insatserna på alkoholpolitikens område skall vidare kompletteras med insatser för vård och rehabilitering av missbrukare. Vad beträffar narkotikapolitiken är målet ett narkotikafritt samhälle (se ovan s. 5).

Genom socialtjänstreformen har socialnämnden ålagts ett särskilt ansvar

för bl. a. insatser i syfte att förebygga missbruk. Enligt 11 § socialtjänstlagen (1980:620) skall socialnämnden arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Insatser för barn och ungdom bör därvid ägnas särskild uppmärksamhet. Socialnämnden skall genom bl. a. information till myndigheter, grupper av enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns. Bestämmelsen infördes i socialtjänstlagen på utskottets begäran (se SoU 1979/80:44 s. 56). Utskottet uttalade därvid att det ligger i linje med de allmänna riktlinjerna för socialtjänstreformen att de alkoholpolitiska målen redovisas som delmål för socialtjänsten. Utskottet anförde vidare att preciseringar i detta avseende kan förväntas ge socialnämnderna stöd i det angelägna arbetet med att motverka alkohol- och narkotikamissbruk.

Målsättningen för droginformationen har i huvudsak formulerats enligt följande. Målsättningen för informationen innebär att informationen skall sätta in missbruksproblemen i deras sociala sammanhang och vidga medvetenheten om att människors sociala svårigheter måste mötas med öppenhet och vilja till solidariska insatser. Den skall också medverka till en sådan förändring i synen på dem som har skadats genom missbruket att deras delaktighet i den samhälleliga gemenskapen tryggas. Informationen bör understryka riskerna för skadeverkningar och betona vikten av helnykterhet under uppväxtåren, i trafiken och i arbetslivet. Informationen bör till stor del avse ungdomen men inte ensidigt inriktas på denna. Ansvaret för den övervägande delen av informationen skall vila på folkrörelserna, som bör ges resurser härför. Informationen bör även inriktas på att förändra och begränsa det traditionella bruket av alkohol (jfr. bl. a. SoU 1981/82:43 s. 26).

Information och opinionsbildning inom drogområdet är viktiga inslag i den svenska alkohol- och narkotikapolitiken. Arbetet med dessa frågor bedrivs i olika former och med varierande inriktning. Föreningslivet svarar därvidlag för en mycket viktig insats, bl. a. med hjälp av medel från staten. Statliga bidrag till information på drogområdet fördelas bl. a. av socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor. Viktiga opinionsbildande insatser görs också av skolöverstyrelsen, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), Systembolaget m. fl.

Regeringen har nyligen tillkallat en särskild utredare (S 1982:07) med uppdrag att göra en *översyn av de statliga insatserna för alkohol- och narkotikainformation* m. m. Utredaren skall bl. a. se över frågan om en förbättrad samordning och organisation av de statliga insatserna för alkohol- och narkotikaupplysningen. Utredaren skall utifrån samhällets alkohol- och narkotikapolitiska målsättningar granska formerna för statens stöd till myndigheter och folkrörelser samt föreslå en samordning, effektivisering och förenkling av bidragsgivningen. I direktiven (Dir. 1982:75) framhålls särskilt att det är viktigt att ta till vara de erfarenheter som finns inom bl. a.

föreningslivet och låta olika organisationer informera om drogerna.

Narkotikakommissionen skall vidare lägga fram förslag bl. a. om opinionsbildning genom skolor, militära förband, massmedia, frivilliga organisationer så att många medborgare kan engageras i kampen mot narkotika och i sina närmiljöer verka för att narkotikan trängs ut. Kommissionen skall också verka för samordning av insatserna genom skolan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården, kriminalvården, polisen och tullen.

Socialberedningen skall enligt sina nya direktiv (Dir. 1982:106) se över frågan om folkrörelsernas medverkan då det gäller att lösa sociala problem. I direktiven framhålls särskilt att organisationerna, bl. a. nykterhetsrörelsen, genom medlemmarnas egna erfarenheter har direkta kunskaper om problem i samhället och bland människorna. Beredningens uppgift är bl. a. att studera formerna för och innehållet i föreningslivets samarbete med socialtjänsten inom olika områden och överväga möjligheterna för en intensifierad konkret samverkan.

Med hänsyn till det omfattande och intensiva utredningsarbete som f. n. bedrivs på det drogpolitiska området och som bl. a. syftar till samordning, effektivisering och förenkling av bidragsgivningen är utskottet inte berett att tillstyrka att, som föreslås i motion 1982/83:1309 (yrkande 1), ytterligare medel anvisas under anslaget J1. Upplysning och information på drogområdet. Resultatet av utredningsarbetet bör enligt utskottets mening avvaktas. Motionsyrkandet avstyrks således.

I budgetpropositionen (s. 170) anför socialministern att arbetsmarknadens parter bör tillförsäkras 3,2 milj. kr. under budgetåret 1983/84 för att garantera kontinuitet i den angelägna verksamheten med kampanjen Alkohol och arbetsliv. Även utskottet anser det angeläget med sådana fortsatta insatser inom arbetslivet. Utskottet avstyrker därför motion 1982/83:1823 (yrkande 6), vari yrkas en minskning av anslaget för detta ändamål.

Propositionens förslag till medelsanvisning under J 1. Upplysning och information på drogområdet tillstyrks således.

Folkrörelsernas roll och informationsinsatsernas inriktning och innehåll på drogområdet tas upp i flera motioner.

I *motion 1982/83:846 av Thure Jadestig m. fl. (s)* begärs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförs om stöd för folkrörelserna och om en ökad satsning på undervisning och information. Motionärerna framhåller bl. a. att det inom socialdemokratin finns en stark tro på de svenska folkrörelsernas unika möjligheter till insatser för att förbättra samhället och att detta i hög grad gäller insatser på alkoholpolitikens område, oavsett om det gäller förebyggande verksamhet i form av undervisning och information, aktiviteter i alkoholfri miljö eller direkta insatser av vårdkaraktär. Motionärerna påtalar vidare bl. a. att det i tider av begränsat ekonomiskt utrymme är viktigt att stödet till folkrörelserna inte urholkas.

I *motion 1982/83:1840 av Lars Werner m. fl. (vpk)* begärs att överläggningar med folkrörelserna tas upp i syfte att uppnå en intensifierad kamp mot alkohol och andra droger och att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag om resursbehov (yrkande 1). Motionärerna anför bl. a. att stat och kommun bör ställa ekonomiska och andra resurser till folkrörelsernas och klientorganisationernas förfogande för det särskilda ändamålet att arbeta med alkoholfrågan. Eftersom det är ett samhällsintresse att snabbt och påtagligt nedbringa alkoholkonsumtionen bör riksdagen enligt motionärernas mening snarast ta upp överläggningar med folkrörelserna och klargöra förutsättningarna för ett intensivt engagemang från deras sida i kampen mot alkoholen. Därefter bör förslag om resursbehov föreläggas riksdagen.

I *motion 1982/83:1640 av Ola Ullsten m. fl. (fp)* hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna vad i motionen anförs om intensifierade informationsinsatser i alkoholfrågan och stöd till folkrörelserna för deras medverkan. Motionärerna framhåller bl. a. att olika krav måste ställas på informationens innehåll, bl. a. att informationen om alkoholen samordnas med upplysningsverksamheten om hasch och annan narkotika, att informationen utformas så att vanliga alkoholkonsumenter tar emot den, att informationen tar sikte på föräldrarnas alkoholbruk, inte bara ungdomens, att invandrarna inte får glömmas bort, att informationen motverkar "en aningslös positiv syn på alkohol och andra droger" samt att informationen i alkoholfrågor innehåller direkt kritik av de alkoholseder som innehåller påtryckning att bli eller förbli alkoholkonsument. En adekvat information i alkoholfrågor måste enligt motionärerna understryka det klara sambandet mellan totalkonsumtion, missbruket och de alkoholbetingade skadorna. Om informationen skall fylla sin uppgift är det av stor betydelse att informationens innehåll svarar mot det övergripande målet för samhällets alkoholpolitik. Motionärerna framhåller också att huvudansvaret för den del av informationen som uttalat präglas av bestämda värderingar av olika livsstilar enligt 1977 års alkoholpolitiska beslut överlåtits åt de ideella folkrörelserna och övriga sammanslutningar. Det finns enligt motionärerna goda skäl att bibehålla gällande rollfördelning eftersom medborgarnas värderingar och attityder i stor utsträckning formas av folkrörelser och ideella organisationer.

I *motion 1982/83:837 av Ola Ullsten m. fl. (fp)* begärs att en bred aktionskampanj mot narkotikamissbruket genomförs (yrkande 1). Motionärerna anför bl. a. att propagandan mot att bagatellisera haschet måste slås tillbaka och att kunskapen och medvetenheten om hur farligt haschet är måste öka. Motionärerna påpekar vidare bl. a. att det psykologiska försvaret mot narkotika måste stärkas genom bättre information och att en landsomfattande kampanj mot narkotika måste genomföras med ett par års intervaller.

I *motion 1982/83:2111 av Nils Carlshamre m. fl. (m)* begärs att haschets farlighet mer än hittills uppmärksammas i de statliga och statsunderstödda

informationsinsatserna på drogområdet (yrkande 2). Motionärerna framhåller bl. a. att haschmissbruket sprider sig i alla kretsar och att detta missbruk bland ungdomen är större än de flesta föreställer sig. Detta ställer enligt motionärerna socialtjänsten inför stora problem.

Vad först gäller folkrörelsernas roll i fråga om upplysning och information på drogområdet får utskottet anföra följande.

Breda informationsinsatser är ett viktigt inslag i den svenska drogpolitiken. Det är genom 1977 års alkoholpolitiska beslut förutsatt att ansvaret för den övervägande delen av informationen skall vila på folkrörelserna och att resurser skall ges härför. Vad nu sagts gäller även informationsinsatserna på det narkotikapolitiska området.

Enligt 11 § socialtjänstlagen åvilar det vidare socialnämnden att genom information till myndigheter, grupper av enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningarna av missbruk och om de hjälpåtgärder som finns. I 8 § samma lag anges särskilt att socialnämnden i den uppsökande verksamheten skall samverka med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

Socialnämnden har således ett övergripande ansvar för den lokala droginformationen. Särskilt nämndens samordnande roll är här viktig. Genomförandet av de opinionsbildande åtgärderna kan däremot i stor utsträckning anförtros åt olika folkrörelser, som därigenom kan ge informationen den bredd och den varierade prägel som följer av de olika organisationernas egenart. Vad informationsinsatserna och opinionsbildningen i första hand skall inriktas på blir beroende av de lokala behoven. Det ankommer på socialnämnden att om så erfordras ta initiativ till särskilda insatser.

Utskottet vill i detta sammanhang ta upp frågan om kommunala handlingsprogram mot missbruk. Ett sådant ger bättre underlag för samordnade och effektiva lokala insatser. Vid planeringen och utformningen av ett lokalt handlingsprogram krävs ett nära samarbete mellan socialnämnden, andra berörda myndigheter som t. ex. skola och polis samt lokalt förankrade organisationer, så att de erfarenheter som vunnits på olika håll verkligen kan tas till vara. Det är inte minst viktigt att skapa ett förgrenat socialt kontaktnät som i tid kan fånga upp hjälpbehov av olika slag.

När det gäller det ekonomiska stödet till folkrörelserna vill utskottet framhålla att dessa f. n. får ett betydande statligt stöd, främst genom socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor. I årets budgetproposition föreslås att sammanlagt 10 227 000 kr. anvisas för alkoholnämndens informationskampanjer och övriga informationsåtgärder. Stöd utgår även bl. a. genom Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), till vilket ett 40-tal organisationer är anslutna. Frågan om hur de statliga insatserna för alkohol- och narkotikaupplysning kan samordnas, effektiviseras och förenklas har som ovan nämnts (s. 15 och 16) gjorts till föremål för särskild utredning. Utskottet vill vidare erinra om socialberedningens tidigare

nämnda direktiv (se ovan s. 16), vari understryks folkrörelsernas betydelse för det socialpolitiska reformarbetet. Beredningen skall bl. a. studera formerna för och innehållet i socialtjänstens samverkan med föreningslivet och överväga möjligheterna för intensifierad konkret samverkan.

Utskottet anser med hänvisning till det anförda inte att någon riksdagens åtgärd är påkallad med anledning av vad som anförts i motionerna 1982/83:846, 1982/83:1640 (delvis) och 1982/83:1840 (yrkande 1) beträffande folkrörelsernas roll på det drogpolitiska området.

Vad härefter angår informationsinsatsernas inriktning och innehåll har, som redogjorts för i det föregående (s. 15), riksdagen redan tidigare lagt fast riktlinjer för informationen på drogområdet. I övrigt kan anföras följande.

Kommittén (S 1979:13) för opinionsbildning mot drogkulturen har planerat och genomfört olika aktioner för fördjupad opinionsbildning mot droger. Kommittén har genomfört en rad informationsinsatser under devisen Stoppa langningen – Aktion mot alkoholfaran. Denna aktion har sedan följts av en särskild aktion mot droger. Aktionerna syftade till att fördjupa och bredda informationsarbetet, inte minst i skolan. Viktiga målgrupper var ungdomen och föräldrarna. Målet för aktionerna var bl. a. att höja debutåldern för alkoholkonsumtionen, att kraftigt motarbeta alla andra droger och att fortsätta opinionsbildningen mot langningen. En huvudprincip i arbetet var att stimulera lokala aktiviteter och samarbetet mellan lokala förvaltningar och föreningar. Kommittén har slutfört sitt uppdrag. Kommittén beräknas snart lämna en slutrapport över verksamheten.

I budgetpropositionen (s. 161) framhålls att medvetenheten och engagemanget i narkotikafrågan ökat hos stora grupper i samhället genom Aktionen mot droger.

Beträffande information om hasch utgavs inom ramen för Aktionen mot drogers verksamhet bl. a. en faktabroschyr om hasch på åtta olika språk. Broschyren riktade sig till skoleleverna. Till broschyren fanns även en särskild lärarhandledning.

Socialdepartementet har helt nyligen i samarbete med socialstyrelsen, skolöverstyrelsen och brottsförebyggande rådet givit ut broschyren Hasch är narkotika – Narkotika är gift. Broschyren riktar sig till skolungdomar.

Enligt vad utskottet inhämtat avser socialstyrelsen att inom kort ge ut en bok om hasch som riktar sig till tonårsföräldrar. En s. k. TV-spot skall göras för boken.

Utskottet har tidigare i betänkandet SoU 1981/82:43 (s. 28) anslutit sig till uppfattningen att intensiva riksomfattande informationsinsatser bör vara avgränsade i tiden, eftersom man annars riskerar att en mättnadseffekt uppstår och att intresset mattas av. Utskottet tillade bl. a. att man inte kan få lika god effekt av en sådan kampanj om den bedrivs år efter år på ungefär samma sätt. Bl. a. borde enligt utskottets mening undersökas vilken effekt de genomförda kampanjerna kan få på längre sikt.

Utskottet delar i stor utsträckning de synpunkter beträffande alkohol- och narkotikainformationen som framförts i motionerna 1982/83:837, 1982/83:1640 och 1982/83:2111. Vad motionärerna anfört ligger väl i linje med de riktlinjer för informationen som riksdagen tidigare godkänt.

Utskottet vill särskilt framhålla att kunskapen om hur farligt haschet är måste öka i synnerhet bland barn och ungdom. Föräldrarnas roll bör också betonas mer i informationen. Haschmissbruket som tycks sprida sig i allt vidare kretsar måste kraftfullt bekämpas. Under 1980-talets första år har många tecken visat att hasch börjat ta andra vägar i samhället. En annan allvarlig komplikation är att såväl innehav som bruk av hasch i flera länder är tillåtet. Utskottet vill mot den bakgrunden understryka att i Sverige haschet är klassat som narkotika. Detta måste klart framgå i all information.

Utskottet vill i övrigt hänvisa till det pågående utredningsarbetet på området, främst narkotikakommissionens arbete och den inledda översynen av de statliga informationsinsatserna på drogområdet. Utskottet utgår från att detta arbete i sinom tid kommer att utmynna i konkreta förslag om hur opinionsbildningen mot droger skall kunna stärkas ytterligare.

De nämnda motionerna påkallar därför inget vidare uttalande från riksdagens sida och avstyrks.

Bidrag till vissa organisationer

I budgetpropositionen föreslås 13 879 000 kr. under anslaget *J 4. Bidrag till organisationer m. m.* Från anslaget utgår bidrag till sammanslutningar av förutvarande alkoholmissbrukare (Sällskapet Länkarna m. fl.), till organisationer för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare m. m. och liknande sammanslutningar samt till viss konvalescentvård för narkotikamissbrukare. Vidare får socialstyrelsen disponera en del av anslaget som bidrag till kommuner samt till nämnda sammanslutningar och till andra organisationer som ägnar sig åt rehabilitering av alkohol- eller narkotikaskadade personer samt personer som sniffar thinner eller andra lösningsmedel m. fl. Bidrag får avse såväl pågående verksamhet som försök med nya vård- och behandlingsmetoder.

I *motion 1982/83:1297 av Filip Fridolfsson (m) och Tore Nilsson (m)* begärs att en större del av anslaget till förebyggande verksamhet mot alkohol- och narkotikamissbruk skall utgå till frivilliga organisationer som Sällskapet Länkarnas Riksförbund och Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk Verksamhet (LP-stiftelsen). Motionärerna anför bl. a. att det är allmänt omvittnat att kristna organisationers insatser för vård av skadade och förebyggande av drogmissbruk visat sig mycket effektiva. Bl. a. har LP-stiftelsen enligt motionärerna nått resultat som är mycket glädjande. Motionärerna anför vidare att en omfördelning av anslaget till upplysning och information på drogområdet bör ske så att den verksamhet som bedrivs av LP-stiftelsen och liknande organisationer kan utvidgas.

Socialstyrelsen fördelar årligen bidrag ur anslaget Bidrag till organisationer m. m. till kommuner och organisationer som ägnar sig åt rehabilitering av alkohol- och narkotikaskadade personer. Bidrag får avse såväl pågående verksamhet som försök med nya vård- och behandlingsmetoder. Vid sin bedömning av ansökningarna om bidrag beaktar socialstyrelsen enligt uppgift verksamhetens kvalitet och behovet av bidrag. I första hand utgår bidrag för öppen verksamhet.

Enligt vad utskottet inhämtat har LP-stiftelsen innevarande budgetår tilldelats ett bidrag på 120 000 kr. Stiftelsen har anfört besvär mot socialstyrelsens beslut. Ärendet är f. n. föremål för regeringens prövning.

Utskottet konstaterar att de av motionärerna namngivna organisationerna är bidragsberättigade. Vilka belopp som kan beviljas i bidrag beror bl. a. på vilka andra ansökningar som kommit in. Det är känt för utskottet att bl. a. Sällskapet Länkarnas Riksförbund och LP-stiftelsen bedriver ett samhällsnyttigt socialt rehabiliteringsarbete med goda resultat. Utskottet anser att vid anslagsfördelningen måste stor vikt läggas vid sådana insatser och deras resultat. Fördelningen av anvisade medel är dock en prövning som ankommer på de tillämpande myndigheterna.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 1982/83:1297.

Utskottet har inte något att erinra mot medelsanvisningen, såvitt avser anslaget J 4. Bidrag till organisationer m. m.

Alkoholproblem på arbetsplatserna

I *motion 1982/83:1115 av Ola Ullsten m. fl.* begärs att vissa problem med alkoholmissbruk på arbetsplatserna skall tas upp till särskild prövning i pågående utredningsarbete på arbetsmarknadsdepartementets område (yrkande 1).

Motionärerna framhåller bl. a. att när alkoholmissbruket gått så långt att läkare bedömer det som sjukdom det i allmänhet inte föreligger saklig grund för uppsägning. Detta innebär enligt motionärerna att läget på små arbetsplatser ofta blir ohållbart. Det borde därför för små företag öppnas möjlighet att få bidrag som gör det möjligt för företaget att ta ett socialt och medmänskligt ansvar utan att för den skull företagets hela existens skall äventyras. Motionärerna föreslår att detta speciella arbetsplatsproblem tas upp i antingen samverkankommittén (A 1981:04) eller handikappkommittén (A 1982:02).

Samverkankommittén skall enligt sina direktiv (Dir. 1981:66) utreda frågor om samverkan i arbetsmiljö- och anpassningsfrågor. Kommittén skall bl. a. utvärdera hur samordningen mellan den lokala skyddsorganisationen och anpassningsgrupperna fungerat i praktiken. Den skall också undersöka hur denna samverkan bör bedrivas så att man får en klarare ansvars- och arbetsfördelning mellan de organ som arbetar med anpassningsfrågorna.

Handikappkommittén skall enligt sina direktiv (Dir. 1982:40) utreda de handikappades situation på arbetsmarknaden. Kommittén skall se över dels reglerna för lönebidraget, dels de handikappades möjligheter till arbete på arbetsmarknaden i stort. Kommittén skall dessutom enligt särskilda tilläggsdirektiv (Dir. 1983:14) utreda frågor om ett rehabiliteringsstöd för unga handikappade.

Motionärerna pekar enligt utskottets mening på ett viktigt problem. Att människor med alkoholproblem får stöd så att de kan fortsätta att fungera i sitt arbete är en av de viktigaste vårdinsatser som kan göras.

Förtidspensionering eller sjukskrivning kan vara ett från rehabiliteringssynpunkt dåligt alternativ. Det har även diskuterats i riksdagen (se senast SfU 1982/83:3). I socialberedningens nya direktiv anförs vidare följande (s. 4).

Det socialpolitiska reformarbetet som berör missbrukarna har tidigare grundats på uppfattningen att beroende av alkohol och narkotika är att anse som sjukdom.

I de senare årens debatt har denna sjukförklaring av missbrukare alltmer kommit att ifrågasättas. Många anser att sjukskrivning kan bidra till att legitimera missbruket och utgöra ett hinder i rehabiliteringsarbetet genom att passivera den enskilde. Medan sjukskrivning är vanligt förekommande bland institutionsvårdens alkoholmissbrukare, är den mindre vanlig bland narkotikamissbrukare. Inom vården av narkotikamissbrukare har en behandlingsstrategi vunnit insteg som avvisar sjukförklaring. Sjukpenningen borde enligt denna uppfattning avlösas av någon annan form av ersättning.

Det finns även en opinion för att behålla den nuvarande sjukpenningrätten oförändrad. Man anser det viktigt att missbrukare vid social institutionsvård har samma sjukpenningrätt som missbrukare i kroppssjukhusvård och psykiatrisk sjukhusvård. Detta betraktas som en fråga om rättvisa i förhållande till andra i liknande situation. Det har också sagts att vissa kostnader kan komma att övervältras på kommunerna, om den sociala institutionsvårdens missbrukare utesluts från rätten till sjukpenning.

Socialberedningen bör allsidigt överväga denna fråga. Om beredningen kommer fram till att nuvarande regler helt eller delvis bör förändras, bör den överväga en annan ersättningsform. Därvid bör förekommande stödformer inom social- och arbetsmarknadspolitiken beaktas.

Enligt utskottets mening måste socialberedningens överväganden i denna del även innefatta en viss analys av de problem som kan uppstå särskilt på mindre arbetsplatser om någon av de anställda har allvarliga missbruksproblem och till följd därav inte fullgör sin del av arbetet. Det är inte uteslutet att det kan behövas ytterligare undersökningar i denna del. Detta kan emellertid inte bedömas förrän resultatet av socialberedningens arbete föreligger. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion 1982/83:1115 yrkande 1.

Institutionsvården

Enligt 23 § första stycket socialtjänstlagen (1980:620) skall behovet av hem för vård eller boende inom varje landstingskommun tillgodoses av landstingskommunen och kommunerna i området. Enligt andra punkten i övergångsbestämmelserna till lagen gällde dock fram till den 1 januari 1983 i stället för nämnda bestämmelse att behovet av hem för vård eller boende skulle tillgodoses inom ramen för den organisation som fanns vid socialtjänstlagens ikraftträdande den 1 januari 1982.

Vid riksdagens beslut om socialtjänstreformen förutsattes att avtal skulle träffas mellan staten och de kommunala huvudmännen om övertagande av ansvaret för vissa vårdinrättningar. Vidare förutsattes att en ekonomisk uppgörelse skulle träffas om de fortsatta statsbidragen.

Efter riksdagens bemyndigande (prop. 1979/80:172, SoU 44, rskr 385) godkände regeringen den 26 juni 1980 en principöverenskommelse med Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet om ett ändrat huvudmannaskap för ungdomsvårdsskolor och nykterhetsvårdsanstalter m. m. Enligt överenskommelsen skall berörda kommuner och landstingskommuner den 1 januari 1983 ta över dels huvudmannaskapet för de statliga ungdomsvårdsskolorna och nykterhetsvårdsanstalterna, dels de rättigheter och åtaganden som staten har ifråga om Margretelunds och Råby yrkesskolor, erkända och enskilda nykterhetsvårdsanstalter samt inackorderingshem och behandlingshem för alkohol- och narkotikamissbrukare.

Statens förhandlingsnämnd träffade därefter den 25 mars 1981 en överenskommelse med Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet om statsbidrag för verksamheten. Riksdagen bemyndigade i december 1981 (prop. 1980/81:196, SoU 1981/82:23, rskr 92) regeringen att godkänna överenskommelsen som innebär att staten fr. o. m. den 1 januari 1983 skall utge bidrag till kommuner och landstingskommuner (huvudmännen) för driften av de hem för vård eller boende som avses i principöverenskommelsen. Bidraget fastställdes med utgångspunkt i statens kostnader för den dåvarande verksamheten till 570 milj. kr. år 1983 enligt löne- och prisnivå den 1 januari 1982.

I årets budgetproposition föreslås 570 milj. kr. under anslaget *J 3. Bidrag till driften av hem för vård eller boende.* Den totala årliga bidragssumman 570 milj. kr. är beräknad med följande fördelning.

Ungdomsvårdsskolor	208 milj. kr.
Nykterhetsvårdsanstalterna Gudhem, Runnagården (med Brotorp), Benngarn (med Hornö), Frösö samt Hessleby	57 milj. kr.
Övriga nykterhetsvårdsanstalter	179 milj. kr.
Behandlings- och inackorderingshem för narkotikamissbrukare	33 milj. kr.
Inackorderingshem för alkoholmissbrukare	93 milj. kr.

Av det belopp som anges för viss kategori av institutioner skall 75 % användas för bidrag till de huvudmän som driver eller åtagit sig ansvaret för driften. Bidraget utgår med ett för varje angiven kategori av institutioner enhetligt belopp per vårdplats. Återstoden av det belopp som anges för viss kategori skall användas för bidrag till kommuner som under året haft att svara för vårddagkostnad vid institution. Bidraget utgår med ett enhetligt belopp per vårddag för varje angiven kategori av institutioner. Huvudmännen skall årsvis sammanställa och till staten insända ett gemensamt underlag för fördelning och utbetalning av driftbidragen. Vid förhandlingar mellan parterna skall den överenskomna bidragssumman omräknas med hänsyn till löne- och prisnivå per den 1 juli det år bidraget skall avse.

Enligt vad utskottet inhämtat har förhandlingar nu slutförts om uppräkning av driftsbidraget för 1983 till löne- och prisnivå per den 1 juli 1982. Vid förhandlingarna har även gjorts en viss uppjustering av den tidigare bidragsnivån med hänsyn till utvecklingen i övrigt. Slutligt bidrag för 1983 kommer att fastställas efter överläggningar under hösten 1983 och 1984.

Staten skall därutöver enligt överenskommelse den 25 mars 1981 med Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet om statsbidrag till verksamheten lämna sammanlagt 150 milj. kr. som bidrag för att möjliggöra upprustning och utveckling m. m. av institutionsvården. Av upprustningsbidraget skulle 70 milj. kr. utbetalas per den 1 januari 1983 med fördelning efter resp. huvudmans andel i totala antalet vårdplatser vid ungdomsvårdsskolor, statliga nykterhetsvårdsanstalter samt erkända och enskilda nykterhetsvårdsanstalter. Återstoden av upprustningsbidraget (80 milj. kr.) utbetalas i den ordning som parterna fastställer. Därvid skall parterna även pröva konsekvenserna av den genomförda institutionsplaneringen i vad avser behovet av vårdplatser. Upprustnings- och utvecklingsbidraget (150 milj. kr.) har anvisats över 1982/83 års budget (SoU 1981/82:43, rskr 325).

Utskottet uttalade i samband med att riksdagen bemyndigade regeringen att godkänna statsbidragsöverenskommelsen bl. a. följande (SoU 1981/82:23 s. 2):

Enligt principöverenskommelsen som ligger till grund för huvudmannaskapsövertagandet skall statsbidragens utformning medge handlingsfrihet för kommunerna/landstingskommunerna vid utveckling och förändring av verksamheten. Vid utformningen av bidraget skall eftersträvas en schablonisering.

I avvaktan på erfarenheter av bidragskonstruktionen har parterna enats om fördelningen av bidraget för åren 1983 och 1984. Utskottet utgår från att parterna tar till vara erfarenheterna från bidragsgivningen under dessa år då de skall förhandla om den framtida bidragskonstruktionen. De bör sträva efter att ge denna sådan utformning att den – i enlighet med vad motionärerna framhåller – stöder en utveckling av vårdinnehållet och även i övrigt är ägnad att främja de mål statsmakterna ställt upp för socialtjänsten.

Upprustnings- och utvecklingsbidragets storlek, 150 milj. kr., utgår från vissa beräkningar av platsantalet inom varje kategori av institutioner.

Riksdagen har över 1981/82 års tilläggsbudget I anvisat sammanlagt 5 milj. kr. som bidrag till projektering av vissa anläggnings- och husbyggnadsarbeten (SoU 1981/82:24, rskr 93).

Enligt vad utskottet inhämtat skall av det totalt anvisade ersättningsbeloppet (155 milj. kr.) 70 milj. kr. utbetalas snarast med fördelning per plats enligt tidigare överenskommelse. Fördelningen av resterande 85 milj. kr. kommer att avgöras i samband med förhandlingar om omräkning av driftsbidraget per den 1 juli 1983. Vid dessa förhandlingar skall också frågor om förändringar i institutionsbeståndet, platsantalet m. m. behandlas.

I *motionerna 1982/83:326 av Agne Hansson (c) och Gösta Andersson (c)* och *1982/83:574 av Lena Öhrsvik m. fl. (s)* begärs att riksdagen uttalar att Kalmar län får del av statsbidraget för anordnande av nya behandlingshem. Motionärerna anför bl. a. att vårdresursplanen för Kalmar län upptar två nya behandlingshem för missbrukare i åldern 18-64 år på vardera 20 platser och ett behandlingskollektiv för unga narkotikamissbrukare på 8 platser samt att landstinget länge haft långt framskridna planer på att som den första och mest angelägna åtgärden starta behandlingskollektivet för unga narkotikamissbrukare. I det senare avseendet föreligger ett preliminärt förvärv av lämpliga lokaler. Motionärerna anför vidare bl. a. att en förutsättning för att institutionsvården skall kunna utvecklas i enlighet med socialtjänstens principer är att samtliga län ges möjlighet att komma i fråga för anordnings- och driftbidrag.

Utskottet anser liksom tidigare (jfr SoU 1981/82:43 s. 12) att det är en viktig uppgift att försöka komma till rätta med bristen på behandlingsplatser för narkotikamissbrukare. Inte minst gäller detta med hänsyn till lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) som förutsätter att det finns tillgång till en ändamålsenlig vård i frivillig form som alternativ till, eller som fortsättningen på den tvångsmässiga vården. Utskottet anförde i nämnda betänkande vidare bl. a. följande:

Hela institutionsstrukturen är emellertid stadd i omvandling som följd av den nya socialtjänstlagstiftningen och de kommunala huvudmännens övertagande av ansvaret för institutionsvården. Från den 1 januari 1983 ankommer det på berörda landstingskommuner och kommuner att avgöra behovet av en viss typ av vårdplatser och att avväga resursernas fördelning mellan olika former av vård. Mot bakgrund härav finns det anledning för staten att visa återhållsamhet i fråga om att nu initiera förändringar i vårdstrukturen som inte uttryckligen accepterats av de kommunala huvudmän som inom kort skall ta över ansvaret därför. Man bör dessutom undvika att rubba förutsättningarna för de avtal som ingåtts mellan staten och huvudmännen, med de konsekvenser detta kan få för den redan komplicerade institutionsplaneringen och ekonomiska uppgörelsen. Enligt utskottets uppfattning bör man därför fram till årsskiftet 1982–1983 försöka tillgodose narkomanvårdens behov inom ramen för tidigare beslutat antal platser. Det

får därefter ankomma på de kommunala huvudmännen att ta ställning till frågan om bidrag till behandlingshemmen.

Utskottet pekade vidare på den svårighet som ligger i att ta principiell ställning för att en viss institution skall ha särskilt stöd för sin verksamhet eftersom en avvägning alltid måste göras mellan olika sökandes behov av stöd. Utskottet framhöll att detta är en uppgift för de tillämpande myndigheterna.

Utskottet anser att det saknas anledning att nu inta en annan hållning än den redovisade beträffande frågan om bidragets fördelning.

Utskottet vill samtidigt erinra om sitt uttalande angående bidragskonstruktionens utformning (se ovan s. 24). Utskottet förutsätter att parterna vid kommande förhandlingar beaktar att bidragen bör främja en fortsatt utveckling av vården i enlighet med socialtjänstlagens principer. Utskottet vill vidare erinra om den i socialtjänstlagen angivna principen om närhet mellan den enskildes hem och vårdinstitutionen.

Motionerna 1982/83:326 och 1982/83:574 avstyrks således. Utskottet har inte något att erinra mot medelsanvisningen, såvitt avser Anslaget J 3. Bidrag till driften av hem för vård eller boende.

I *motion 1982/83:739 av Margareta Persson m. fl. (s)* begärs att regeringen *tar upp förhandlingar med kommunförbunden i syfte att ersätta stora* institutioner med mindre enheter. Motionärerna framhåller bl. a. att det i dag bor många fysiskt handikappade, utvecklingsstörda människor med psykiska problem, alkoholproblem, narkotikaproblem m. m. i onödan på stora institutioner. Det behov av praktisk hjälp och medmänskliga kontakter som är grunden för deras nuvarande institutionsboende skulle tillgodoses mycket bättre i små boendeenheter. Statens bidragsgivning gentemot kommuner och landsting måste enligt motionärerna sträva mot att öppna och mindre enheter främjas inom vårdområdet. Motionärerna föreslår därför att en avvecklingsplan upprättas för landets stora institutioner och för vissa patienter inom långvården för att kommuner, landsting och stat med samordnade insatser skall främja ett mer mänskligt boende i mindre enheter.

Vad först beträffar avveckling av mentalsjukhusen har utskottet nyligen behandlat denna fråga i sitt av riksdagen godkända betänkande SoU 1982/83:15. Utskottet får i denna del hänvisa till detta betänkande och vad där anförts. När det gäller institutionsvården på socialtjänstområdet är denna tänkt att vara en del av de samlade resurser som finns inom socialtjänsten. Utskottet uttalade i samband med riksdagens behandling av socialtjänstreformen vad gäller institutioner för barn och ungdom att den utveckling som påbörjats mot institutioner med färre platser och en mera varierad vård bör gå vidare samt att det är angeläget att alternativa vårdformer till institutionsvården utvecklas (SoU 1979/80:44 s. 80).

Som redogjorts för ovan (s. 23) har huvudmannaskapet för ungdomsvårdsskolor, nykterhetsvårdsanstalter m. m. fr. o. m. den 1 januari 1983 övergått

på kommuner och landstingskommuner. Utskottet har tidigare i samband med behandlingen av denna fråga erinrat om att de kommunala huvudmännens övertagande av institutionsvården inom socialtjänsten är ägnat att främja en utveckling mot mindre vårdenheter (SoU 1981/82:43 s. 20).

Som närmare utvecklats i betänkande SoU 1982/83:23 uttalar vidare omsorgskommittén i betänkande SOU 1981:26, Omsorger om vissa handikappade, att vuxna handikappade liksom andra vuxna skall ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem i enskild eller kollektiv bostad. Kommittén redovisar vidare i betänkandet (s. 207–233) sina överväganden och förslag beträffande frågor om bostad i föräldrahemmet eller nära anhörigas hem/service, enskild bostad/service och kollektiv bostad. I fråga om kollektiva bostäder bör enligt kommittén målet vara att avveckla specialsjukhusen och vårdhemmen samt att inga nya institutioner som bygger på principer om anstaltliknande vård skall tillkomma och sägas utgöra handikappades hem. I betänkandet föreslås att en avveckling av specialsjukhusen sker inom en femårsperiod och att avveckling av de stora vårdhemmen prioriteras.

Omsorgskommitténs betänkande har remissbehandlats och bereds f. n. inom regeringskansliet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att den fortsatta utbyggnaden av institutionsvården inriktas mot mindre vårdenheter med ett differentierat vårdutbud. En sådan utveckling ligger i linje med socialtjänstlagens principer om normalisering och närhet.

Utskottet anser dock inte att något riksdagens initiativ nu är påkallat när det gäller att främja en sådan utveckling. Motion 1982/83:739 avstyrks således.

Ersättningar till kommunerna för hjälp till utländska medborgare, flyktingar m. m.

I budgetpropositionen (s. 179–181) föreslås 158 milj. kr. under anslaget *J 6. Ersättningar till kommunerna för hjälp till utländska medborgare, flyktingar m. m.* Från anslaget utgår ersättning till kommunerna för kostnader för bistånd till flyktingar och vissa andra utlänningar. Ekonomisk hjälp till flyktingar ersätts för det år beslut om uppehållstillstånd fattas samt de två efterföljande åren. För att täcka även andra kostnader inom socialtjänsten som kommunerna kan ha haft för flyktingar utgår därutöver ett schablontillägg med 25 % av ersättningen för ekonomisk hjälp. Ersättning utgår också för ekonomisk hjälp och viss vård som lämnas utlänningar under den tid då deras ansökningar om uppehållstillstånd behandlas. Från anslaget utgår även viss ytterligare ersättning såsom ersättning till kommunerna för kostnader för familjepedagogisk verksamhet bland flyktingar och zigenare.

En arbetsgrupp inom socialdepartementet har haft i uppdrag att utvärdera

reglerna för ersättning till kommunerna för hjälp till flyktingar och utlänningar som väntar på beslut om uppehållstillstånd. Resultatet av arbetet har redovisats i en särskild rapport (Ds S 1982:1). Arbetsgruppen framhåller att det finns behov av vissa förändringar av ersättningsreglerna.

En arbetsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet lämnade i september 1981 ett förslag till lokalt omhändertagande av flyktingar (Ds A 1981:11). Förslaget innebär bl. a. att omhändertagandet av flyktingar så långt möjligt bör ske i kommunal regi med statligt kostnadsansvar. Arbetsgruppen har också föreslagit ändringar av nuvarande statsbidrag till familjepedagogisk verksamhet för flyktingar i promemorian Ds S 1981:20.

Utredningsförslagen bereds f. n. inom regeringskansliet. I budgetpropositionen (s. 168) uppges att överläggningar med Svenska kommunförbundet f. n. pågår som syftar till att närmare klargöra förutsättningarna för en ökad kommunalisering av flyktingomhändertagandet.

I *motion 1982/83:1292 av Tore Claeson (vpk)* föreslås att det ges till känna vad i motionen anförts om statlig ersättning till Södertälje kommun för särskilda kostnader till följd av den assyrisk-syrianska invandringen. Motionären anför bl. a. att riksdagen bör uttala sig för att Södertälje kommun även i fortsättningen får statligt stöd av samma omfattning som tidigare för de extraordinära kostnader som kommunen haft för skolkostnader och sociala kostnader vilka är förenade med den assyrisk-syrianska invandringens stora omfattning och speciella karaktär. Det är enligt motionären inte rimligt att Södertälje kommun och dess skattebetalare själva skall svara för sådana kostnader som staten bör svara för, oavsett i vilken del av landet problemen och kostnaderna uppkommer.

Frågan om statlig ersättning till Södertälje kommun för särskilda kostnader till följd av den assyrisk-syrianska invandringen har tidigare varit föremål för utskottets behandling. I betänkande SoU 1979/80:22 anförde utskottet följande (s. 5):

I propositionen erinras om att de speciellt höga kostnaderna för invandrare hör till de faktorer som kan utgöra grund för skatteutjämningsbidrag. Tanken på särskilda ersättningsregler för angivna situationer avvisas. Behovet av statliga insatser bör i stället enligt propositionen bedömas från fall till fall, då särskilda skäl finns. Utskottet delar denna uppfattning. Regeringen får därför efter en prövning av de individuella omständigheterna för varje kommun ta ställning till såväl om det föreligger skäl för särskilt statsbidrag som i vilken utsträckning sådant bidrag skall utgå. Det är enligt utskottets mening inte lämpligt med någon schablonuppräkning eller eljest utgående stöd. Utskottet anser det inte motiverat eller lämpligt att göra några uttalanden om omfattningen av statsbidrag i här aktuella fall eller vilka kriterier som bör vara bestämmande för om ersättning skall utgå. Utskottet gör dock det undantaget att utskottet vill uttala att den assyriska invandringen till Södertälje kommun har medfört sådana exceptionella kostnader för kommunen att det måste anses föreligga särskilda skäl för statsbidrag till kommunen utöver det bidrag som kommer att utgå enligt de i propositionen angivna generella riktlinjerna.

I betänkandet SoU 1981/82:37 anförde utskottet följande (s. 4):

Då det gäller frågan om den framtida ersättningen till Södertälje kommun för kostnader för den assyriska/syrianska invandringen vill utskottet framhålla att 1979 års uttalande bör äga fortsatt giltighet. Även om det inte kan komma i fråga att, som föreslås i motion 1981/82:1301, sluta ett avtal med Södertälje kommun i frågan förutsätter utskottet att regeringen i samband med prövningen av den ovan redovisade promemorian om utvärderingen av reglerna för ersättning till kommunerna för hjälp till flyktingar m. fl. klargör på vilken nivå ersättningen till Södertälje kommun bör ligga för de här aktuella kostnaderna.

Enligt vad utskottet inhämtat har Södertälje kommun i en särskild framställning till regeringen yrkat att för åren 1980–83 erhålla ett extra bidrag om 39,7 milj. kr. samt att få en uppgörelse till stånd om hur kostnaderna fortsättningsvis skall bäras. Framställningen bereds f. n. inom regeringskansliet.

I regeringens proposition 1982/83:90 om kommunalekonomiska frågor inför 1984 föreslås vidare att en parlamentariskt sammansatt kommitté tillsätts för att se över skatteutjämningssystemet. Därvid skall bl. a. sådana faktorer som kostnader till följd av invandring beaktas (s. 20). Propositionen har ännu inte riksdagsbehandlats.

Utskottet är nu inte berett att göra en annan bedömning beträffande frågan om statlig ersättning till Södertälje kommun för särskilda kostnader till följd av den assyrisk/syrianska invandringen än den utskottet tidigare gjort. Resultatet av det beredningsarbete som f. n. pågår inom regeringskansliet bör avvaktas. Motion 1982/83:1292 avstyrks därför.

Utskottet har inte något att erinra mot medelsanvisningen, såvitt avser anslaget J 6. Ersättningar till kommunerna för hjälp till utländska medborgare, flyktningar m. m.

Övriga frågor

Medelsberäkningen i budgetpropositionen såvitt avser anslagen J 2 och J 5 tillstyrks.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *uttalande mot narkotikamissbruket*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:267 yrkande 1,
2. beträffande *förbättring av missbruksvården*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:267 yrkande 2,
3. beträffande *registrering av narkotika*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:837 yrkande 2,
4. beträffande *insatser mot opiumodling*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1667.

5. beträffande *medelsanvisning till information m. m.*
   att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:1309 yrkande 1 och motion 1982/83:1823 yrkande 6 till *Upplysning och information på drogområdet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 15 040 000 kr.,
6. beträffande *folkrörelsernas informationsinsatser på drogområdet*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:846, motion 1982/83:1640 i motsvarande del samt motion 1982/83:1840 yrkande 1,
7. beträffande *informationens innehåll*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:837 yrkande 1, motion 1982/83:1640 i den mån den inte behandlas under mom. 6 samt motion 1982/83:2111 yrkande 2,
8. beträffande *bidrag till vissa organisationer*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1297,
9. beträffande *alkoholproblem på arbetsplatserna*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1115 yrkande 1,
10. beträffande *bidrag till anordnande av behandlingshem m. m.*
    att riksdagen avslår motionerna 1982/83:326 och 1982/83:574,
11. beträffande *avveckling av stora institutioner*
    att riksdagen avslår motion 1982/83:739,
12. beträffande *ersättning till Södertälje kommun*
    att riksdagen avslår motion 1982/83:1292,
13. att riksdagen till *Bidrag till alkoholpolikliniker och vårdcentraler* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 97 283 000 kr.,
14. att riksdagen till *Bidrag till driften av hem för vård eller boende* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 570 000 000 kr.,
15. att riksdagen till *Bidrag till organisationer m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 13 879 000 kr.,
16. att riksdagen till *Utveckling och försök med vissa vårdformer* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 2 570 000 kr.,
17. att riksdagen till *Ersättningar till kommunerna för hjälp till utländska medborgare, flyktingar m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 158 000 000 kr.

Stockholm den 14 april 1983

På socialutskottets vägnar
INGEMAR ELIASSON

Närvarande: Ingemar Eliasson (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), John Johnsson (s), Rune Gustavsson (c), Kjell Nilsson (s), Blenda Littmarck (m), Stig Alftin (s), Lilly Bergander (s), Ulla Tillander (c), Maria Lagergren (s), Anita Persson (s), Ingvar Eriksson (m), Göran Ericsson (m) och Marie-Ann Johansson (vpk).

Reservationer

Förbättring av missbruksvården (mom. 2 i hemställan)

1. av Göte Jonsson, Blenda Littmarck, Ingvar Eriksson och Göran Ericsson (samtliga m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Med hänsyn till" och slutar med "Yrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att vård av drogmissbrukare för att bli framgångsrik måste sättas in på ett så tidigt stadium som möjligt. Det har förekommit att barn har kommit in i en missbrukssituation redan vid 12–15 års ålder. En uppsökande verksamhet och en uppföljning av alla omhändertagna är nödvändig. Fältsekreterarorganisationen måste effektiviseras, bl. a. genom aktiva utbildningsinsatser. Läkare och annan sjukvårdspersonal måste få bättre utbildning i att spåra bakom olika sjukdomar liggande missbruksproblem.

Motionärerna framhåller också att det för bekämpning av narkotikaproblemet krävs en snabb och effektiv organisation som har överblick över hela strukturen och snabbt kan ingripa, utreda, lagföra och följa upp effekterna av sina insatser genom hela kedjan, från inledande insatser i skola, socialvård, polis m. m. till kriminalvård och/eller narkomanvård och återanpassning i samhället. Nya regler för en effektiv, fördjupad samverkan mellan berörda myndigheter bör skapas. Detta krav framstår än mera angeläget i belysning av de inskränkningar i möjligheten till informationsutbyte mellan myndigheter som den nya sekretesslagen leder till särskilt på det sociala området. I första hand måste kommunikationerna mellan polis och kommunernas sociala sektorer förbättras.

Liksom motionärerna anser utskottet att åtgärder som syftar till att samordna insatserna på lokalt och regionalt plan är så viktiga att de bör prioriteras i särskild ordning.

Utskottet delar vidare den i motionen framförda uppfattningen att möjligheterna till tvångsingripanden måste ökas och återkommer i ett senare betänkande i vår till bl. a. den frågan. Som nämnts ovan kommer då olika frågor om vård enligt LVM att tas upp till behandling.

Slutligen vill utskottet betona vad också motionärerna lägger stor vikt vid, nämligen att det är avgörande för insatsernas framgång att vård- och rehabiliteringskedjan inte bryts fram till dess att en god återanpassning av missbrukarna kan konstateras. För detta ändamål måste åstadkommas en bättre fungerande eftervård. På detta sätt kan riskerna för återfall i förnyat

missbruk elimineras. Vård- och övervakningsresurserna måste således få en sådan utformning att detta krav kan säkerställas.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 2 bort hemställa:

2. beträffande *förbättring av missbruksvården*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83:267 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Registrering av narkotika (mom. 3 i hemställan)

2. av Ingemar Eliasson (fp) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Det är oklart hur tillverkning och försäljning av nya narkotikapreparat i praktiken snabbare skall förhindras. Som framgått av vad som anförts ovan (s. 7–8) kan regeringen i dag besluta klassa ett ämne som narkotika. Detta innebär ändå att nya ämnen kan säljas straffritt under en längre period eftersom det tar tid att bereda regeringsbeslut. Det finns enligt utskottets mening skäl att se över lagstiftningen på detta område och pröva om det inte är möjligt med en lagstiftning som förbjuder tillverkning och försäljning av preparat där uppsåtet är att få fram nyare ämnen som ger narkotiska effekter, t. ex. genom att regeringen klassar ett ämne som narkotika redan på det stadium då det med fog kan misstänkas att ämnet är narkotika. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa:

3. beträffande *registrering av narkotika*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83:837 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Medelsanvisning till information m. m. (mom. 5 i hemställan)

3. av Rune Gustavsson (c) och Ulla Tillander (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Med hänsyn till" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att oavsett om frågan om en förbättrad samordning, effektivisering och förenkling av bidragsgivningen f. n. utreds, bör ytterligare 1 milj. kr. utöver de 4,1 milj. kr. regeringen föreslagit anslås till stöd för ungdomsorganisationernas upplysning om alkohol och narkotika. Bidraget bör fördelas av statens ungdomsråd i samråd med socialstyrelsen. Därutöver

bör 1 milj. kr. anslås till en ny riktad informationssatsning mot främst haschets medicinska och sociala skadeverkningar. Medlen bör disponeras av socialdepartementet och informationen utarbetas i samråd med bl. a. skolöverstyrelsen, socialstyrelsen och statens ungdomsråd. Slutligen bör 500 000 kr. anvisas socialstyrelsen för att utveckla material och metoder för alkohol- och narkotikaförebyggande arbete inom vårdcentraler och andra delar av primärvården. Utskottet anser således att 2,5 milj. kr. bör ytterligare anvisas under anslaget J 1 Upplysning och information på drogområdet.

dels att utskottet under mom. 5 bort hemställa

5. beträffande *medelsanvisning till information m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1309 yrkande 1 och med avslag på regeringens förslag och motion 1982/83:1823 yrkande 6 till *Upplysning och information på drogområdet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 17 540 000 kr.,

4. av Göte Jonsson, Blenda Littmarck, Ingvar Eriksson och Göran Ericsson (samtliga m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "I budgetpropositionen" och slutar med "tillstyrks således" bort ha följande lydelse:

I kampen för att rädda människor från ett tilltagande alkoholmissbruk har den kamratstödjande verksamheten på arbetsplatserna, som började ta form under 1970-talets mitt, varit framgångsrik. Många har sedan dess tack vare hjälp och stöd från arbetskamrater fått kontroll över sitt missbruk. Att börja samtala med en arbetskamrat och hjälpa denne att komma ifrån ett tilltagande missbruk kräver emellertid inte miljonbelopp i statligt stöd. Fackföreningsrörelsen kan genom sina betydande tillgångar finansiera denna verksamhet utan statsbidrag. Utskottet avstyrker därför regeringens förslag att 3,2 milj. kr. anvisas alkoholnämnden för kamratstödjande åtgärder på arbetslivets område.

dels att utskottet under mom. 5 bort hemställa

5. beträffande *medelsanvisning till information m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1823 yrkande 6 och med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:1309 yrkande 1 till *Upplysning och information på drogområdet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 11 840 000 kr.,

Folkrörelsernas informationsinsatser på drogområdet (mom. 6 i hemställan)

5. av Marie-Ann Johansson (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "drogpolitiska området" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att vad stat och kommun kan göra, är att ställa ekonomiska och andra resurser till folkrörelsernas och klientorganisationernas förfogande för arbetet med alkoholfrågan. Ett visst samarbete mellan organisationerna är möjligt, men huvudinriktningen måste vara att varje organisation skall arbeta från sina utgångspunkter. Det är ett samhällsintresse att snabbt och påtagligt nedbringa alkoholkonsumtionen. I enlighet med motion 1982/83:1840 yrkande 1 bör därför regeringen snarast uppta överläggningar med folkrörelserna och klargöra förutsättningarna för ett intensivt engagemang från deras sida i kampen mot alkoholen. Därefter bör förslag om resursbehov föreläggas riksdagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet anser med hänsyn till det anförda inte att någon riksdagens åtgärd är påkallad med anledning av vad som anförts i motionerna 1982/83:846 och 1982/83:1640 (delvis).

dels att mom. 6 i hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *folkrörelsernas informationsinsatser på drogområdet*

a) att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1840 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) att riksdagen avslår motion 1982/83:846 och motion 1982/83:1640 i motsvarande del.

Alkoholproblem på arbetsplatserna (mom. 9 i hemställan)

6. av Ingemar Eliasson (fp) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Motionärerna pekar" och slutar med "1115 yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Det arbetsplatsproblem som påtalas i motion 1982/83:1115 måste angripas så tidigt som möjligt. Det är viktigt att söka stävja missbruk av alkohol för arbetsmoralens skull och att söka stävja bruk som kan leda till missbruk. På små arbetsplatser kan alkoholmissbruk ofta bli helt ohållbart. Det går inte att undvara en persons fulla arbetsinsats. Företaget kan inte heller bära kostnaderna för en anställd till. Det borde därför enligt utskottets mening öppnas möjligheter att få bidrag som gör det möjligt för företaget att ta ett socialt och medmänskligt ansvar utan att för den skull äventyra hela

företagets existens. Detta speciella arbetsplatsproblem bör tas upp antingen av samverkanskommittén eller handikappkommittén eller i båda utredningarna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 9 bort hemställa

9. beträffande *alkoholproblem på arbetsplatserna*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1115 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Ersättning till Södertälje kommun (mom. 12 i hemställan)

7. av Marie-Ann Johansson (vpk) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser som anförs i motion 1982/83:1292 att Södertälje även i fortsättningen bör få statligt stöd av samma omfattning som tidigare för de extraordinära kostnader som kommunen haft för skolkostnader och sociala kostnader vilka är förenade med den assyrisk-syrianska invandringens stora omfattning och speciella karaktär. Därest kommunen erhåller samma bidragstäckning som tidigare år skulle summan uppgå till 39,7 milj. kr. efter avdrag för de extra skatteutjämningsbidrag som erhållits. Det kan enligt utskottets mening inte vara rimligt att Södertälje kommun och dess skattebetalare själva skall svara för sådana kostnader som staten bör svara för, oavsett i vilken del av landet problemen och kostnaderna uppkommer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 12 bort hemställa:

12. beträffande *ersättning till Södertälje kommun*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1292 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. beträffande *information m. m. på drogområdet* av Ingemar Eliasson (fp) som anför:

Det är en utomordentligt viktig inriktning i arbetet för ett narkotikafritt samhälle att målsättningen att stoppa narkotikamissbruket har en stark förankring i medborgaropinionen, i de politiska partierna, i ungdomsorganisationerna och övriga folkrörelser. Det är också angeläget att de breda erfarenheter som finns på drogområdet i olika hänseenden verkligen tas till vara då det gäller att komma till rätta med narkotikamissbruket.

Narkotikakommissionen skall enligt utredningsdirektiven för sina olika förslag utnyttja de erfarenheter som vunnits hos olika myndigheter, genom olika utredningar, i forskningen samt hos de frivilliga organisationerna på

området. I direktiven riktas även uppmärksamhet på de kommunala och länsvisa handlingsprogram som finns eller är under utarbetande och behovet av att verka för att dessa lokala erfarenheter sprids och nyttiggörs. Kommissionen skall därvid verka för en samordning av insatserna genom skolan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården, kriminalvården, polisen och tullen. Denna uppgift ligger nära förslaget i motion 1982/83:837 om lokala aktionsgrupper mot narkotika.

Narkotikakommissionen har här en utomordentligt angelägen uppgift. Det kan dock sättas i fråga om det är möjligt att på den korta tid som kommissionen har till sitt förfogande hinna lägga fram tillräckligt bearbetade förslag i berörda hänseenden. Kommissionens arbete bör dock avvaktas.

2. beträffande *kamratstödjande verksamhet* av Rune Gustavsson (c) och Ulla Tillander (c) som anför:

Den kamratstödjande verksamheten är värdefull. Det är naturligt i den mänskliga gemenskapen att även på arbetsplatsen ge stöd i olika situationer till arbetskamrater med bl. a. alkoholproblem. Man kan dock ifrågasätta om det inte är en uppgift för de stora fackliga organisationerna att bedriva sådan verksamhet utan statliga bidrag. Vi anser att det är nödvändigt att det sker en bättre redovisning av hur beviljade medel används och hur den kamratstödjande verksamheten bedrivs.

minab/gotab Stockholm 1983 75249